

**Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.
Шевченка**

Природничо-математичний факультет
Кафедра інформатики і обчислювальної техніки

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «магістр»

на тему:

«Організація виховної роботи на уроках інформатики»

Виконала:

студентка 6 курсу, 63-фмт групи
спеціальності

014.09 Середня освіта(Інформатика)

Андрійко Олена Ігорівна

Науковий керівник:

к.п.н., доц. Вінниченко Є. Ф.

Чернігів – 2023

Роботу подано до розгляду « _____ » _____ 20 _____ року

Студент (ка)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Рецензент

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I ВИХОВНА РОБОТА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	7
1.1. Система виховної роботи в школі та її структура.....	7
1.2. Форми виховної роботи в школі.....	13
РОЗДІЛ II ПРОВЕДЕННЯ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	23
2.1. Виховна робота при проведенні уроків інформатики.....	23
2.2. Практичне використання елементів виховної роботи при вивченні інформатики.....	28
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51

ВСТУП

Основним способом організації навчально-виховної діяльності з інформатики в сучасних школах є урок, що є основою класно-урочної системи. Його особливості включають постійний склад навчальних груп учнів, чітке визначення змісту навчання для кожного класу, визначений розклад навчальних занять, поєднання індивідуальної та колективної роботи учнів, провідну роль вчителя та систематичну перевірку та оцінювання знань учнів.

Багато відомих педагогів минулого й сучасності, таких як Я.А.Коменський, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський, К.Д.Ушинський, М.Г.Стельмахович, Ю.М.Колягін, З.І.Слепкань, М.М.Фіцула, С.Ф.Русова, С.Т.Шацький та інші, досліджували основи організації позакласної роботи. Усі вони висловлювали переконання, що позакласна робота сприяє розвитку учнівських навичок самостійної роботи, викликає інтерес до навчання і сприяє підвищенню предметної культури учнів [9].

Щодо проблем визначення напрямків виховної роботи в школі, існує ряд публікацій, що розглядають цю проблему. Наприклад, Л. Ярощук пропонує класифікацію, включаючи громадянсько-патріотичне, розумове, духовно-моральне, екологічне, статеве, правове, трудове, естетичне, фізичне виховання. Інші автори, такі як О. Биковська, зосереджуються на конкретних прикладах, не подаючи чіткої класифікації. Важливими напрямками виховної роботи в сучасній школі вони вважають моральне виховання, формування культури поведінки, відповідального ставлення до навчання, трудового та економічного виховання, національного виховання, громадянського виховання, екологічного виховання, формування емоційної культури та підготовку учнів до сімейного життя [17].

Тема "Організація виховної роботи на уроках інформатики" має важливу актуальність у сучасному освітньому контексті. З огляду на швидкий темп технологічного розвитку та зростання ролі інформаційних технологій у суспільстві, важливо надавати учням не лише технічні навички, але й

розвивати їхню свідомість та відповідальність щодо використання цих технологій. Організація виховної роботи на уроках інформатики стає ключовим елементом для досягнення цих цілей. Ось кілька аспектів, які підкреслюють актуальність цієї теми [11]:

1. Цифрова безпека. Зі зростанням кількості інтернет-заходів та використання соціальних мереж, учням потрібно навчати безпеки в онлайн-середовищі. Організація виховної роботи на уроках інформатики дозволяє висвітлити питання цифрової безпеки, етики та приватності.

2. Етика в інформаційному суспільстві. Учням важливо розуміти етичні аспекти використання технологій, таких як правильне цитування джерел, відповідальне використання інформації, уникання плагіату. Організація виховної роботи може включати обговорення ситуацій, пов'язаних із етикою в інформаційному суспільстві.

3. Цифрова грамотність. Учні повинні розвивати навички критичного мислення та вміння аналізувати інформацію в інтернеті. Організація виховної роботи може включати завдання, що спрямовані на формування цифрової грамотності.

4. Соціальна взаємодія та комунікації. Уроки інформатики можуть стати площиною для розвитку навичок комунікації в мережі, співпраці при групових проєктах та виявлення культурного ставлення до інших користувачів.

5. Підготовка до майбутньої професійної діяльності. Організація виховної роботи на уроках інформатики може сприяти розвитку навичок, які будуть корисні в майбутній професійній діяльності, таких як командна робота, творчість та самостійне рішення проблем.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що вона відповідає сучасним викликам і допомагає учням адаптуватися до швидкозмінюючогося інформаційного середовища.

Важливо відзначити, що проблема реалізації цих напрямів виховної роботи на уроках інформатики та підготовка майбутніх учителів інформатики до такого виду діяльності зазначені у науковій літературі досить обмежено.

Мета дослідження полягає в ретельному аналізі організації виховної роботи на уроках інформатики з метою визначення ефективних стратегій та методів, сприяючи підвищенню мотивації учнів, їхнього інтересу до предмету та розвитку ключових компетенцій.

Предмет дослідження. Виховна робота із здобувачами освіти.

Об'єкт дослідження. Організація виховної роботи на уроках інформатики.

Завдання дослідження:

- дослідити інструментарій та форми проведення виховної роботи;
- проаналізувати зміст дисципліни «Інформатика»;
- розглянути елементи організації виховного процесу на уроках інформатики.

Методи дослідження. В даному дослідженні ми використали методи: аналіз наукової та методичної літератури, порівняння, синтез.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, що включають в себе чотири підрозділи, загальних висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ І ВИХОВНА РОБОТА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

1.1. Система виховної роботи в школі та її структура

Система виховання в школі представляє собою цілісну структуру, спрямовану на успішне формування особистості учнів. В рамках шкільної системи реалізується процес морального становлення, розвиток творчого мислення та відповідальності учнів. В сучасних умовах в школі визначено виховну роботу, побудовану на принципах гуманізму, демократії, єдності сім'ї та школи, спадкоємності поколінь. Ця система забезпечує національне виховання, підтримує педагогіку особистості, сприяє розвитку самоосвіти та самоаналізу, а також допомагає учням виявити та реалізувати свої індивідуальні здібності [1].

Важливий акцент в системі виховної роботи школи приділяється формуванню громадянина-патріота України та створенню умов для самореалізації особистості учня згідно з його здібностями. Шкільна система також спрямована на виховання громадянина із демократичним світоглядом та культурою, розвиток свідомого ставлення до здоров'я, гігієнічних навичок та здорового способу життя [18].

Згідно із Законом України "Про загальну середню освіту", Конвенцією ООН про права дитини та Статутом школи, виховна система школи розроблена, враховуючи ці правові документи.

Теорія виховання та методика виховної роботи використовують ряд понять, які визначають орієнтації класного керівника та суть його діяльності. Серед цих понять основними є виховна робота, форми виховної роботи, типи форм виховної роботи та їх класифікації.

Система виховної роботи в школі - це комплекс організованих заходів, спрямованих на розвиток особистості учня, його морально-етичних,

соціальних та інших якостей, які визначають його життєвий та професійний успіх. Структура виховної роботи в школі включає наступні елементи:

1. Створення умов для гармонійного розвитку особистості [3]:

- Формування сприятливого психосоціального середовища в навчальних закладах.

- Сприяння взаємодії між учнями, вчителями, батьками та іншими учасниками освітнього процесу.

2. Реалізація освітніх програм:

- Введення в навчальний процес педагогічних програм та проєктів, спрямованих на формування цінностей та розвиток ключових компетентностей.

3. Організація позаурочної діяльності:

- Робота гуртків, спортивних секцій, театральних студій тощо для розвитку творчих, фізичних та інших здібностей учнів.

4. Формування культури спілкування:

- Проведення тренінгів та семінарів щодо етикету, комунікаційних навичок та побудови взаємовідносин.

5. Підтримка здоров'я:

- Організація фізичного виховання та спортивних заходів.

- Проведення медичних оглядів та вивчення питань здоров'я.

6. Виховання громадянської свідомості:

- Участь у проєктах, що спрямовані на формування громадянської позиції та активної участі в суспільних процесах.

7. Психологічна підтримка:

- Робота психологів та соціальних педагогів для допомоги учням у вирішенні особистісних труднощів та конфліктів.

8. Робота з батьками:

- Організація батьківських зборів, тренінгів та консультацій для співпраці школи та сім'ї у вихованні учнів.

9. Моніторинг та оцінка результатів:

- Аналіз ефективності виховної роботи та впровадження коректив з урахуванням потреб учнів.

10. Управління та координація:

- Система управління виховною роботою, яка включає розподіл завдань між педагогічним та адміністративним персоналом.

Кожен з цих елементів взаємодіє між собою, створюючи комплексну систему виховної роботи, яка сприяє повноцінному розвитку особистості учня.

Додатково, система виховної роботи в школі може включати такі елементи [21]:

1. Вивчення історії та культури:

- Організація екскурсій, лекцій та заходів, спрямованих на вивчення історії, культури та традицій.

2. Екологічне виховання:

- Проведення заходів, спрямованих на підвищення екологічної свідомості, участь у природозбережних проектах.

3. Розвиток креативності та інновацій:

- Підтримка та організація проектів, спрямованих на розвиток творчих здібностей та інновацій.

4. Робота із соціально вразливими групами:

- Сприяння взаєморозумінню та толерантності, підтримка учнів з особливими освітніми потребами, інтеграція дітей-інвалідів.

5. Виховання громадянського активізму:

- Формування учнівських органів самоврядування, підтримка участі в шкільних та громадських проектах.

6. Інформаційно-комунікаційна грамотність:

- Організація заходів, спрямованих на розвиток вмінь працювати з інформаційними ресурсами та технологіями.

7. Тренінги з особистісного зростання:

- Проведення тренінгів та майстер-класів для розвитку навичок лідерства, саморегуляції та самоорганізації.

8. Співпраця зі спільнотою:

- Залучення громади, батьків, представників бізнесу до участі в виховному процесі школи.

9. Сприяння розвитку толерантності та міжкультурної взаємодії:

- Організація заходів, які сприяють розумінню та поваги до різноманіття культур, мов, традицій.

10. Розвиток підприємницьких навичок:

- Організація проектів та заходів, що сприяють розвитку підприємницьких та інноваційних здібностей.

Ці елементи доповнюють загальну структуру виховної роботи та сприяють формуванню гармонійно розвиненої особистості учня, яка володіє не лише академічними, але і соціальними та життєвими навичками.

У широкому розумінні виховна робота означає вплив педагога на учня в межах його професійних обов'язків. Такий вплив включає в себе вирішення організаційних та педагогічних завдань, спрямованих на оптимальний розвиток особистості учня, а також вибір форм і методів виховання, що відповідають поставленим завданням, та їх реалізацію. За словами Н.М.Таланчук, будь-яка виховна робота повинна ґрунтуватися на усвідомленні педагогом виховних функцій, тобто обов'язків та видів діяльності, спрямованих на формування особистості та учнівського колективу [8].

Виховна робота класного керівника включає три групи функцій. Перша група пов'язана з безпосереднім впливом педагога на учня, включаючи вивчення його індивідуальних особливостей та програмування виховних впливів. Друга група функцій спрямована на створення виховного середовища, яке включає згуртування колективу, формування сприятливої емоційної атмосфери та розвиток дитячого самоврядування. Третя група функцій спрямована на корекцію впливів соціальних чинників на учня, таких

як соціальна допомога сім'ї, взаємодія з педагогічним колективом та нейтралізація негативних впливів соціуму [12].

Важливо розрізнити виховну роботу класного керівника і позакласну роботу, яку проводить вчитель-предметник. Позакласна робота є частиною навчально-виховної роботи школи і є однією з форм організації дозвілля учнів та соціально-педагогічної роботи з ними в рамках вивчення навчального предмету чи освітньої галузі. Незважаючи на подібність підходів і форм, виховна і позакласна роботи мають відмінну мету та завдання.

Зміст виховної роботи – це комплекс ідей, прикладів та фактів, які використовуються для досягнення конкретних цілей та завдань у навчально-виховному процесі. Зміст реалізується через різні форми, такі як уроки, бесіди, диспути, учнівські збори, лінійки і інші, в індивідуальних, групових та масових формах роботи [5].

У школі впроваджуються оптимальні методи, форми та засоби, спрямовані на формування життєтворчості та розширення можливостей компетентного вибору учня. Принципи виховної системи базуються на гуманізації та демократизації виховного процесу, зв'язку виховання з реальним життям, вихованні особистості в колективі, єдності вимог і поваги до особистості, а також на послідовності, систематичності та єдності виховних впливів.

Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI століття) визначила основні пріоритетні напрями реформування виховання, і відтак, сучасний зміст виховної роботи у школі включає в себе наступні аспекти [7]:

1. Формування національної свідомості, любові до рідної землі та свого народу, а також бажання працювати для розквіту держави та готовності захищати її.

2. Забезпечення духовної єдності поколінь та виховання поваги до батьків, жінки-матері, культури та історії рідного народу.

3. Формування високої мовної культури та оволодіння українською мовою.

4. Виховання шанобливого ставлення до культури, звичаїв і традицій всіх народів, що населяють Україну.

5. Виховання духовної культури особистості та створення умов для вільного вибору своєї світоглядної позиції.

6. Утвердження принципів загальнолюдської моралі, таких як правда, справедливість, патріотизм, доброта, працелюбність та інші добродітності.

7. Формування творчої, працелюбної особистості та виховання цивілізованого господаря.

8. Забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей і молоді, а також охорона та зміцнення їх здоров'я.

9. Виховання поваги до Конституції, законодавства України та державної символіки.

10. Формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю.

11. Забезпечення високої художньо-естетичної освіченості та вихованості особистості.

12. Формування екологічної культури людини та гармонії її відносин з природою.

13. Розвиток індивідуальних здібностей і талантів молоді та забезпечення умов для їх самореалізації.

14. Формування у дітей і молоді навичок міжособистісного спілкування та підготовка їх до життя в умовах ринкових відносин.- Співробітництво з правоохоронними органами та соціальними службами для здійснення правової освіти та профілактичної роботи серед школярів.

Важливе місце в системі виховної роботи відводиться методичним об'єднанням класних керівників, яке має завдання підвищення кваліфікації та підтримки класних керівників, вивчення та використання передового педагогічного досвіду, а також координацію виховних заходів [13].

Обов'язки шкільного методичного об'єднання класних керівників включають [9]:

- Організація спільного планування та аналізу діяльності класних колективів.
- Координація виховної роботи класних колективів та сприяння їх взаємодії у педагогічному процесі.
- Розробка та постійна корекція принципів виховання та соціалізації учнів.
- Організація вивчення та впровадження класними керівниками сучасних технологій виховання, форм і методів виховної роботи.
- Обговорення соціально-педагогічних програм класних керівників і творчих груп педагогів, використання матеріалів узагальнення передового досвіду роботи класних керівників, а також матеріалів атестації класних керівників.
- Оцінка роботи членів об'єднання та представлення адміністрації школи пропозицій щодо заохочення класних керівників.

Щодо взаємодії сім'ї та школи, структура виховної роботи навчального закладу передбачає взаємодію з найближчим до неї соціальним оточенням учнів, зокрема з батьками та особами, що їх замінюють. Особлива увага приділяється питанням соціалізації дітей і молоді в різних аспектах [27].

1.2. Форми виховної роботи в школі

Виховна діяльність класного керівника проявляється зовні через реалізацію комплексу заходів, які представляють собою форми виховної роботи. В педагогічній практиці часто спостерігається неправильне розуміння сутності форм виховної роботи, коли їх плутають з методами. Метод, за грецьким тлумаченням, вказує на шлях або спосіб досягнення чогось, а методи виховання означають шляхи впливу педагога на свідомість, волю, почуття та поведінку учнів для досягнення певних якостей [14].

З іншого боку, форма (від латинського "forma" - зовнішній вигляд, порядок) є вираженням зовнішнього обліку методу. Таким чином, форма

виховання визначає зовнішній аспект організації виховної роботи, пов'язаний з кількістю учасників, часом, місцем та порядком його проведення.

Форми організації виховання представляють собою різноманітні види заходів, які втілюють в собі зміст виховної діяльності, такі як інформаційні повідомлення, бесіди, гурткові заняття, конкурси, свята та інші. Вони є складовою частиною організації виховної роботи і відображають зовнішній порядок проведення виховних заходів [17].

За словами В.С.Безрукової, педагогічна форма є завершеною організацією педагогічного процесу в єдності всіх його складових. У загально-педагогічному розумінні, форма виховної роботи - це усталений порядок організації конкретних актів, ситуацій та процедур взаємодії учасників виховного процесу, спрямованих на вирішення педагогічних завдань.

Однак форма виховної роботи несе в собі не лише організаційну функцію, а також регулюючу та інформаційну. Різні форми взаємодії учасників виховного процесу регулюють відносини між ними та впливають на згуртування групи школярів. Вони слугують не лише засобом передачі знань, але й актуалізації досвіду та впливу на соціальні відносини [8].

Таким чином, форма виховної роботи визначається не лише як організаційна структура, а й як засіб регулювання та інформаційна складова педагогічного процесу. Згідно з визначенням сутності та особливостей предмета чи явища, форма виховної роботи є варіантом організації виховного процесу та конструктивною структурою виховних заходів. Вона повинна бути оригінальною, творчою, науково обґрунтованою та вміло структурованою.

За методами впливу педагога на вихованця виділяють безпосередні та опосередковані форми виховної роботи, при цьому в опосередкованих формах виховний вплив залишається прихованим від учнів [23].

За суб'єктом організації форм виховної роботи можуть виступати педагоги, батьки та інші дорослі, або діяльність може бути організована на основі співпраці між дорослими та вихованцями, або ініціатива та її реалізація

може належати учням. Найціннішими є форми, де ініціатива та організація виходять із потреб учнів.

За кількістю учасників можуть бути індивідуальні (вихователь – вихованець), групові (вихователь – група дітей), масові (вихователь – декілька груп, класів, паралелі). Важливо враховувати, що ефективність виховного процесу залежить від форми його організації, і групові форми можуть бути досить ефективними, оскільки виховання відбувається у колективі та через колектив [17].

Педагогічна теорія та практика мають різноманітний досвід організації та проведення форм виховної роботи, таких як диспути, творчі конкурси, гурткові заняття, етичні бесіди, інноваційні заходи тощо. Класифікація цих форм може ґрунтуватися на їх ступені новизни, традиційності, інноваційності, стереотипізації тощо, але слід пам'ятати, що деякі традиційні форми можуть бути дуже ефективними для досягнення виховних завдань [21].

Рис. 1. Класифікація форм виховної роботи

Як можна помітити, система класифікації, яку пропонує Е.В.Титова, відображає, насамперед, рівень активності вихованців у підготовці, організації та реалізації конкретної форми виховної діяльності. Завдяки цьому підходу, по-друге, можливо виділити різноманітні мети, що переслідуються при проведенні цих заходів [18].

Є різні підходи до класифікації форм спільної діяльності, де виділяють заходи, справи, гри та інші. Також існують підходи, які розрізняють форми виховної роботи залежно від завдань, які реалізуються під час їх використання.

У кількісному та якісному плані форми виховної роботи можуть бути розмежовані за допомогою показників часу, кількості учасників, суб'єкта організації та результатів.

Згідно із систематизацією Н.В.Яременко, форми виховної роботи можуть бути управлінськими, пізнавальними та розважальними, залежно від основного завдання, яке вони вирішують під час проведення [15].

- Структура бесіди[15]:

1. Підготовчий етап:

- Повідомлення учням теми та основних питань для передбачення;
- Доручення підібрати матеріал самостійно;
- Залучення до читання творів, статей, газет, перегляду фільмів, театральних вистав, та ін.;
- Проведення анкетного опитування;
- Фіксація всієї цієї роботи в конспекті.

2. Проведення бесіди (основний етап):

- Вступна частина (3—7 хв.):
 - Повідомлення теми, актуальності та необхідності;
 - Визначення основних питань та завдань;
 - Введення учнів у суть теми.
- Основна частина (до 35 хв.):
 - Всебічне висвітлення суті теми;
 - Розкриття головних питань;

- Пояснення невідомих понять;
- Наведення прикладів, спонукаючих до гуманних вчинків;
- Перегляд та аналіз кінофільмів, обговорення творів, виступи запрошених осіб.

- Підсумкова частина:
 - Короткі висновки та узагальнення;
 - Стислий аналіз виступів;
 - Завдання для самостійної роботи;
 - Рекомендації щодо літератури для самостійного читання.

3. Практична діяльність школярів:

- Практична робота;
- Виконання завдань;
- Творча робота;
- Оцінювальна діяльність.

4. Висновок:

- Завершення бесіди;
- Підведення підсумків;
- Стимулювання учнів до додаткової роботи;
- Запрошення до обговорення наступних тем.
 - Зустрічі з відомими людьми:
- Мета (профорієнтаційна, розвиток моральних якостей);
- Різні формати зустрічей (з ветеранами, представниками різних професій);
- Сприяння взаємодії учнів із видатними особистостями.
 - Обговорення книг, читацькі конференції, буккроссинг:
- Пропаганда літератури серед учнів;
- Активізація самостійності в оцінці та роздумах;
- Робота над виступами та проблемами, пов'язаними із творами чи письменниками;
- Проведення конференцій, обговорення творів та їх проблем.

- Виставки:

Виставки відзначають досягнення учнів у гуртках дитячої творчості, на уроках праці, а також в сфері образотворчого мистецтва та результати краєзнавчих та туристичних походів. Екскурсоводи-школярі представляють експонати, відповідають на питання та сприяють обміну досвідом. На виставках показуються найкращі роботи учнів та зразки гурткової творчості.

- Масові свята:

Масові заходи включають у себе дні, тижні та місячники, присвячені поезії, музиці, театру, кіно, дитячій літературі тощо. Участь в них бере весь шкільний колектив. Під час таких свят зазвичай відбуваються зустрічі з письменниками, художниками та композиторами [2].

У початковій школі проводяться:

- Тематичні свята: Свято Матері, Свято Першого дзвоника, Свято Букваря, ярмарок до Дня козацтва.

- Народознавчі свята: Свято святого Миколая, Великдень.

- Державні свята: День Незалежності, День Конституції.

- Професійні свята: День Вчителя.

- Усний журнал:

Усний журнал – унікальна форма морального виховання, що ефективно передає важливу інформацію з політики, науки, техніки, літератури, мистецтва та спорту. Його особливість полягає в тому, що він організовується та ведеться учнями. Журнал складається з "сторінок", кожна з яких представляє собою коротке усне повідомлення, і може бути ілюстрована експонатами, діафільмами, фільмами чи аудіозаписами [2].

"Сторінки" розміщуються за ступенем їхньої значущості, і кожна з них висвітлює конкретне питання чи тему. Усний журнал може мати тематичний чи оглядовий характер, присвячуючи свої номери життю громадських діячів, творчості письменників, композиторів чи певним подіям. Також у ньому може бути відведено місце для творчості самими учнями: зачитування віршів, виконання пісень, створення замальовок, карикатур тощо.

Для підготовки та проведення усного журналу необхідно створити редколегію у складі 5-6 осіб, з відповідальним редактором на чолі. Редколегія визначає тематику, складає план і програму, підбирає матеріал та обирає ведучих для кожної "сторінки". Проведення усного журналу зазвичай займає до години, а його результати варто проаналізувати разом з учнями для подальшого вдосконалення. Важливо показувати усний журнал іншим класам та батькам для розширення аудиторії та сприяння взаєморозумінню. Оформлення усного журналу може бути різноманітним, включаючи перепліт чи інші форми представлення [4].

- Змагання:

Метою спрямованих змагань є активізація інтересів та розвиток здібностей учнів, сприяння підвищенню їхньої активності. Фізкультурно-спортивні змагання, будь то на класному, шкільному чи міжшкільному рівні, сприяють популяризації спорту та здорового способу життя. Їх оздоровчо-виховний ефект залежить від детальної підготовки, врахування можливостей та стану здоров'я кожного учня.

Конкурси та олімпіади організуються для виявлення талантів та розвитку творчих можливостей дітей. Змагання у різних категоріях, таких як дитячий малюнок, художні роботи чи технічні конструкції, проводяться згідно з певним графіком, заздалегідь повідомляючи учнів. Переможці отримують публічне визнання, а їхні успіхи відзначаються під час урочистих лінійок. Сучасні форми виховної роботи, такі як брейн-ринги, КВК, проекти та інші, набувають популярності, організуючи заходи за інтерактивними методами [19].

- Конференція:

Конференція – важливий інструмент формування особистісного ставлення учнів до науково-популярної літератури та різних видів мистецтва, що сприяє розвитку їхніх літературно-естетичних смаків та пізнавальних потреб [4].

- Огляд новин:

Огляд новин поділяється на загальний та тематичний. Загальний огляд – це короткі повідомлення учнів про найважливіші події у світі та державі. Тематичний огляд фокусується на висвітленні проблем, що органічно пов'язані та орієнтовані на конкретну тематику [11].

- Дискусійні методи:

Дискусійні методи, такі як диспут чи дискусія, створюють умови для висловлення власних поглядів та переконань, порівняння їх з позиціями опонентів, обстоювання своєї думки та визначення власної позиції. Диспут – це вільний обмін думками та жваве колективне обговорення питань, що цікавлять його учасників, і вимагає ретельної підготовки, включаючи визначення теми, створення організаційної групи та розподіл обов'язків [11].

- Дискусія:

Дискусія – це метод групового обговорення певної проблеми з метою визначення істини шляхом порівняння різних поглядів. Оптимальна кількість учасників становить приблизно 15 осіб, які розділяються на групи та розташовуються у приміщенні у формі кола чи підкови. Дискусія включає такі етапи [7]:

- Визначення цілей та теми.
- Обмін інформацією між учасниками щодо обговорюваної проблеми.
- Упорядкування, інтерпретація та спільне оцінювання обговорюваної інформації з метою прийняття колективного рішення.
- Підведення підсумків дискусії та зіставлення мети з отриманими результатами.

- Індивідуальна робота:

Ефективність індивідуального підходу визначається особливостями розвитку особистості, рівнем вихованості, досвідом поведінки, потребами та інтересами. Вибір методики індивідуального виховного впливу залежить від готовності учня до такого впливу, його психічного стану, звичок та темпераменту. Індивідуальна виховна робота передбачає координацію впливів

педагогів, батьків і колективу на особистість учня. Цю роботу слід планувати, враховуючи особливості кожного учня. Проект організації індивідуально-педагогічної взаємодії повинен бути цілеспрямованим та педагогічно доцільним, спрямованим на розвиток потреб та інтересів учня в позитивному напрямку [14].

- Індивідуальна робота включає в себе [9] :

- Позакласне читання.
- Колекціонування.
- Гру на музичних інструментах.
- Вишивання, малювання та інше.

- Мета позакласного читання:

Формування здорових читацьких інтересів та вироблення культури читання. Бесіда на матеріалі обраної книги дозволяє учням обмінюватися думками про твір.

- Колекціонування:

Позитивно впливає на загальний розвиток, навчальну діяльність та поведінку учнів, розширює їхній кругозір і пізнавальні інтереси, формує дослідницькі уміння, виховує цілеспрямованість і наполегливість.

Ефективність колективних, групових та індивідуальних форм виховної роботи зростає, коли вони взаємодіють та доповнюють одна одну в системі. Залучення батьків до виховного процесу, таких як спільні справи, проекти, заходи тощо, є важливою складовою формування морально-етичних норм і цінностей учнів [5].

Метою виховання є формування морально-духовної життєво компетентної особистості, здатної успішно самореалізуватися в соціумі як громадянин, сім'янин та професіонал. Зміст виховання включає науково обґрунтовану систему загальнокультурних і національних цінностей, а також соціально значущі якості особистості. Формування системи ціннісного ставлення особистості до соціального і природного оточення, а також до самої себе є ключовим завданням виховання [17].

Засвоєння методів, прийомів і засобів виховання, а також уміння вірно їх вибирати та використовувати є визначною рисою високої професійної компетентності педагога. Робота класного керівника насичена педагогічною творчістю і не піддається обмеженням певними рамками при обранні форм виховної діяльності [21].

Сучасний викладач повинен мати не лише здатність орієнтуватися в широкому спектрі інноваційних проектів, ідей, напрямків і різних моделей шкіл, але й володіти найбільш ефективними виховними технологіями у своєму арсеналі [8].

РОЗДІЛ II ПРОВЕДЕННЯ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

2.1. Виховна робота при проведенні уроків інформатики

Виховання – це спрямований процес впливу вчителя на учня з метою формування у нього власних моральних цінностей, таких як совість, чесність, людяність, правдивість, інших характерних рис, які визначатимуть особистість школяра як майбутнього свідомого громадянина незалежної України. Інформатика, з своєю великою потенційною можливістю, може стати засобом для втілення виховних цілей. Уроки цього предмета включають в себе різноманітні навчальні матеріали та інтернет-ресурси, а в позаурочний час учні використовують електронні засоби для спілкування, навчання та розваг, що призводить до отримання значної кількості інформації, не завжди відповідної методичним, віковим та естетичним вимогам. Виховання в учнів відповідних моральних орієнтирів відіграє важливу роль у формуванні їхньої особистості [3].

Дії вчителя інформатики тісно пов'язані з іншими педагогічними працівниками, класним керівником та батьками у формуванні особистості учнів. Ці дії передбачають планування та організацію різноманітних заходів, які повинні бути узгоджені з іншими учасниками навчально-виховного процесу. При цьому необхідно враховувати конкретні умови, в яких відбувається виховний вплив. Етапами виховного процесу можуть бути вивчення учнів, планування виховного впливу, організація учнівського колективу, визначення напрямків виховного впливу на різних етапах навчання та позаурочних заходах, взаємодія з батьками, узгодження вимог інших педагогічних працівників та реалізація виховного впливу [6].

У зв'язку із широким спектром засобів інформатики, вчитель повинен ретельно обирати та використовувати цифрові пристрої, щоб вони відповідали вимогам та були цікавими для учнів відповідного віку. Використання

цифрових пристроїв у позаурочний час підвищує небезпеку безконтрольного та негативного впливу на формування особистості учня.

Виховна робота на уроках інформатики може здійснюватися в процесі вивчення різних тем. При цьому виховна діяльність інтегрована уроками та може бути непомітною для учнів. Додаткові заходи, такі як театралізовані вистави, квести, електронні змагання, ігри, екскурсії та інші подібні активності, можуть підсилити виховний вплив, реалізований на уроках, та висвітлити додаткові проблеми життєдіяльності дітей у цифровому світі [10].

Вчитель інформатики також повинен взаємодіяти з батьками учнів та своєчасно інформувати їх про особливості цифрового середовища та небезпеки, що в ньому можуть виникнути. Участь у батьківських зборах та комунікація з батьками допомагають розуміти батькам специфіку інформатики та виявляти потреби вихованців у цьому напрямку [9].

Ефективна робота вчителя інформатики повинна базуватися на створенні інтересу до предмета, яке може бути забезпечено різними методами: відбором цікавих прикладів, послідовністю викладу, зв'язком із реальним життям, а також використанням доступних програм та інтернет-ресурсів. Врахування індивідуальних інтересів та використання засобів, що є популярними серед учнів, можуть підвищити якість виховання та формування інтересу до інформатики в сучасних умовах [27].

Виховання уважного ставлення до обладнання та техніки може здійснюватися як на уроках інформатики, так і поза ними. Комп'ютерна техніка та програмне забезпечення є цінністю, і тривалість їхнього використання в школі залежить від того, наскільки учні дбайливо ставляться до цих засобів. Важливо підкреслити, що програмне забезпечення, хоча й є нематеріальним, може бути пошкодженим або знищеним. Реалізація цього напрямку виховання передбачає увагу до правил техніки безпеки та акцентується під час навчання та практичних робіт. Вплив учителя на цей процес зазвичай є опосередкованим, і важливо, щоб він подавав позитивний

приклад щодо дбайливого ставлення до обладнання, а батьки підтримували його вплив у домашніх умовах [18].

Виховання уважного ставлення до здоров'я також має важливе значення в контексті використання інформатики. Сучасні діти проводять багато часу за цифровими пристроями, і порушення правил їх користування може негативно впливати на здоров'я. Відзначається, що традиційне пояснення небезпек цифрового середовища не завжди ефективно. Тому виховання в цьому напрямку вимагає більше часу та уваги. Уроки, присвячені цьому вихованню, можуть включати повторення правил техніки безпеки, фізкультхвилинку та практичну роботу.

Вчителю слід уважно контролювати, як учні взаємодіють з технікою протягом усього уроку. Основні проблеми, пов'язані зі здоров'ям, включають питання зі зром, позою при користуванні гаджетами та зміст, з яким працюють учні. У початковій школі це може бути включено в інтегрований курс "Я досліджую світ", де передбачено зв'язок із здоров'ям. У середній та старшій школі громадянське виховання може реалізовуватися через міжпредметні зв'язки [20].

Патріотичне виховання також може мати місце як на уроках інформатики, так і поза ними. Зазначається важливість українознавчого змісту в підручниках та матеріалах, де персонажі, локації та інші елементи повинні відображати українську реальність. Учитель повинен балансувати вибір прикладів та завдань між українським і загальносвітовим контентом. Використання україномовного програмного забезпечення є важливим аспектом. Громадянське та патріотичне виховання, які часто об'єднуються в один напрям, є важливою частиною виховання громадян своєї країни. Це може включати ознайомлення учнів із державними електронними сервісами, сприяння електронній взаємодії з державою, використання сервісів електронних петицій тощо. Важливо, щоб учні розуміли можливості впливу на розвиток своєї держави. При цьому можна розглядати сервіси, такі як «Дія» та «Дія. Цифрова освіта» [16].

Також можна використовувати ігри, що імітують віртуальний розвиток держави або виконання окремих її функцій, як ефективний метод розуміння важливості кожної з функцій держави [6].

Виховання поваги до авторського права визнається як важлива проблема, на яку слід звертати особливу увагу. Протягом навчання інформатики учні стикаються з концепцією інтелектуальної власності, яка починає обговорюватися ще в 2-му класі. У подальшому вони створюють різноманітні цифрові продукти, такі як малюнки, тексти, програми тощо. Учні необхідно усвідомлювати, як визначається авторство та яка відповідальність за використання чужого твору. Це навчання сприяє боротьбі з плагіатом. Ліцензійне програмне забезпечення в школах визнається одним із ключових факторів виховання поваги до авторського права. Вчителі повинні служити прикладом для учнів, користуючись лише законними продуктами.

Безпека в мережі Інтернет є предметом численних методичних розробок виховних заходів через наявність певних ризиків у сучасних умовах. Це питання включено в навчальні програми з інформатики у загальноосвітніх школах [20].

З розвитком економічної діяльності у віртуальному світі вчителі все більше звертають увагу на економічне виховання. Уроки інформатики можуть включати різні напрями економічного виховання, такі як забезпечення приватності інформації, використання інтернет-крамниць, вплив інтернет-реклами, ігри з економічним змістом, фінансові розрахунки, електронні платежі та гроші. Кожен із цих напрямів може бути викладений під час вивчення відповідних тем. Наприклад, "Забезпечення приватності інформації" включає розгляд важливості збереження конфіденційної інформації та розвиток критичного мислення. "Використання інтернет-крамниць" означає навчання пошуку та порівняння інформації в інтернеті, розвиток критичного мислення. "Вплив інтернет-реклами" передбачає розуміння впливу реклами та вироблення навичок критичного осмислення інформації [3].

Курс інформатики акцентує на розвитку критичного мислення учнів. Навіть з 2-го класу вони вчать відрізняти правдиву інформацію від оманливої та розрізняти фантазію від реальності.

Естетичне виховання впроваджується через створення та дизайн цифрових продуктів під час виконання практичних завдань, а також через вибір прикладів з мистецтва, природи, публікацій та використання готових шаблонів.

Навчання культурі спілкування в соціальних мережах і системах миттєвих повідомлень стоїть як нагальна проблема, оскільки більшість сучасних дітей активно користуються цими засобами та взаємодіють з іншими користувачами. Деякі платформи, такі як TikTok, Instagram, мають вікові обмеження, і відхилення від них є порушенням правил. Основні небезпеки, які можуть виникнути при використанні соціальних мереж і месенджерів, включають ризик спілкування з незнайомцями, розкриття приватної інформації та доступ до шкідливого контенту. Взаємодія в інтернеті відрізняється від реального спілкування, і учні повинні освоїти правила спілкування в цьому середовищі. Завданням учителя інформатики є формування правильної моделі поведінки та вивчення правил етикету спілкування в інтернеті, що передбачено вивченням теми "Етикет спілкування в інтернеті" на уроках інформатики [11].

Отже, основні напрями виховної роботи на уроках інформатики включають формування інтересу до предмета, виховання дбайливого ставлення до обладнання, здоров'я та авторського права, патріотичного та громадянського виховання, безпеку в мережі Інтернет, економічне виховання, естетичне виховання і виховання культури спілкування.

2.2.Практичне використання елементів виховної роботи при вивченні інформатики

При вивченні інформатики виховна робота спрямована на розвиток не лише професійних навичок, але і формування цінностей, виховання громадянської позиції та розвиток особистості. Основні елементи виховної роботи при вивченні інформатики включають:

1. Цифрова грамотність:
 - Вивчення основних понять сучасних технологій, цифрових технологій, безпеки в інтернеті.
2. Етика інтернет-спілкування:
 - Навчання правил етикету в мережі, поваги до інших користувачів, усвідомлення відповідальності за свої дії в інтернеті.
3. Безпека в інтернеті:
 - Розуміння основних загроз та методів захисту в мережі, виховання усвідомленості щодо ризиків інтернет-поведінки.
4. Критичне мислення та аналіз інформації:
 - Розвиток навичок критичного мислення при оцінці якості інформації в інтернеті, розуміння принципів відбору надійних джерел.
5. Розвиток програмування та технічних навичок:
 - Вивчення основ програмування та роботи з іншими технічними інструментами для розвитку технічних компетенцій.
6. Соціальна відповідальність в інтернеті:
 - Формування усвідомленості про важливість соціальної відповідальності в інтернет-середовищі, підтримка позитивного впливу на спільноту.
7. Розвиток творчих навичок:
 - Застосування інформатичних інструментів для розвитку творчих здібностей, створення власних проектів та інновацій.
8. Громадянська активність:

- Залучення учнів до інформаційно-технологічних проєктів, спрямованих на вирішення соціальних проблем.

9. Інклюзивність в інформатиці:

- Створення умов для залучення усіх учнів, врахування різних освітніх потреб та індивідуальних можливостей.

10. Розбудова командної співпраці:

- Організація групових та колективних проєктів для розвитку комунікативних та співпрацюючих навичок.

11. Реалізація STEM-освіти:

- Інтеграція науки, технології, інженерії та математики для розвитку глибокого розуміння інформаційних технологій.

12. Ігрові технології в навчанні:

- Застосування ігрових методик для цікавого та ефективного вивчення інформатики.

13. Мультимедійна грамотність:

- Навчання учнів працювати з різними мультимедійними засобами та розуміти їх вплив на суспільство.

14. Екологічна інформатика:

- Вивчення проблем енергоефективності, електронного сміття та впливу інформаційних технологій на навколишнє середовище.

15. Захист персональних даних:

- Навчання учнів захищати свою особисту інформацію в інтернеті, розуміння приватності та цифрового сліду.

16. Гейміфікація в навчанні:

- Використання елементів гейміфікації для збільшення мотивації та інтересу до вивчення інформатики.

17. Розвиток креативності:

- Сприяння та розвиток творчого мислення, інноваційного підходу та створення власних ідей у сфері інформатики.

18. Активна громадянська позиція:

- Сприяння формуванню громадянської активності, залучення до участі у соціальних інформаційних проектах.

19. Толерантність та культурна грамотність в інтернеті:

- Навчання засобів міжкультурного спілкування та розуміння різноманітності культур в онлайн-середовищі.

20. Аналіз інформаційного суспільства:

- Вивчення та аналіз розвитку інформаційного суспільства, розуміння впливу технологій на суспільні процеси.

21. Виховання технологічної відповідальності:

- Формування усвідомленості щодо відповідального використання технологій, залучення до роботи над етичними аспектами інформаційного суспільства.

Ці елементи виховної роботи на уроках інформатики спрямовані на комплексний розвиток учнів, підготовку їх до життя в цифровому суспільстві та формування ціннісних орієнтацій, необхідних для успішного функціонування в інформаційному віці.

Дані елементи виховної роботи сприяють не лише розвитку інформаційних компетенцій, але й формуванню повноцінної особистості, готової до викликів інформаційного суспільства. Далі ми наведемо декілька методик, що можна використовувати в якості виховної роботи при проведенні уроків інформатики.

- *Захід, спрямований на виховання учасників у сфері "Інформаційний світ"*

Мета цього конкурсу полягає в закріпленні та систематизації знань та умінь учнів у гральній формі, отриманих в ході вивчення різних тем. Основні цілі включають розвиток інтересу до предмета, формування мовленнєвої, інформаційної та соціальної компетентностей, а також розвиток логічного мислення, уваги, пам'яті, фантазії, кмітливості та творчих здібностей. Також

ставиться завдання виховувати дбайливе ставлення до комп'ютера та його програмного забезпечення.

Для проведення конкурсу необхідне обладнання, таке як комп'ютери, презентація, телевізор, плакати та предметні малюнки. Змагання складається з декількох етапів, включаючи знайомство, перевірку знань правил охорони праці та життєдіяльності, а також визначення рівня засвоєння командами теми "Інформація. Інформаційні процеси".

На першому етапі вчитель розподіляє учнів на три команди, кожна з яких представляє один клас і має свою емблему. Учні обирають капітанів та вболівальників. На другому етапі проводиться перевірка знань правил роботи з комп'ютерами. Учасники використовують картки із зеленою та червоною стороною для відповідей на запитання щодо правил роботи в комп'ютерному класі.

На третьому етапі вчитель задає питання з теми "Інформація. Інформаційні процеси", а команди дають відповіді, заробляючи бали за кожну правильну відповідь. Цей етап слугує для визначення рівня засвоєння матеріалу командами.

I. Конкурс "Найкмітливіший":

1. Що означає термін "інформатика"? (Це галузь науки, яка вивчає інформацію та різні види робіт з нею, використовуючи комп'ютер).
2. Як визначається термін "інформація"? (Це новини, повідомлення, дані про об'єкти та явища навколишнього світу).
3. Назвіть види робіт з інформацією. (Збирання, зберігання, обробка, передавання, представлення).
4. Як називається загальна категорія робіт з інформацією? (Інформаційні процеси).

II. Конкурс "Відгадай картинку":

Рис.2.1. Завдання до конкурсу II

У який спосіб людина отримує інформацію без комп'ютера? (Читає книги, газети, журнали, розглядає малюнки, слухає розповіді товаришів та вчителя, переглядає фільми, визначає час на годиннику, розв'язує задачі, перевіряє атмосферу у класі).

III. Конкурс "Ребуси":

Ми вивчимо, які чуття допомагають людині збирати інформацію, розгадуючи ребуси. Кожна команда має відповісти на це питання у своїх записниках, і я буду перевіряти їх відповіді. За кожен правильно розгаданий ребус команда отримує 1 бал.

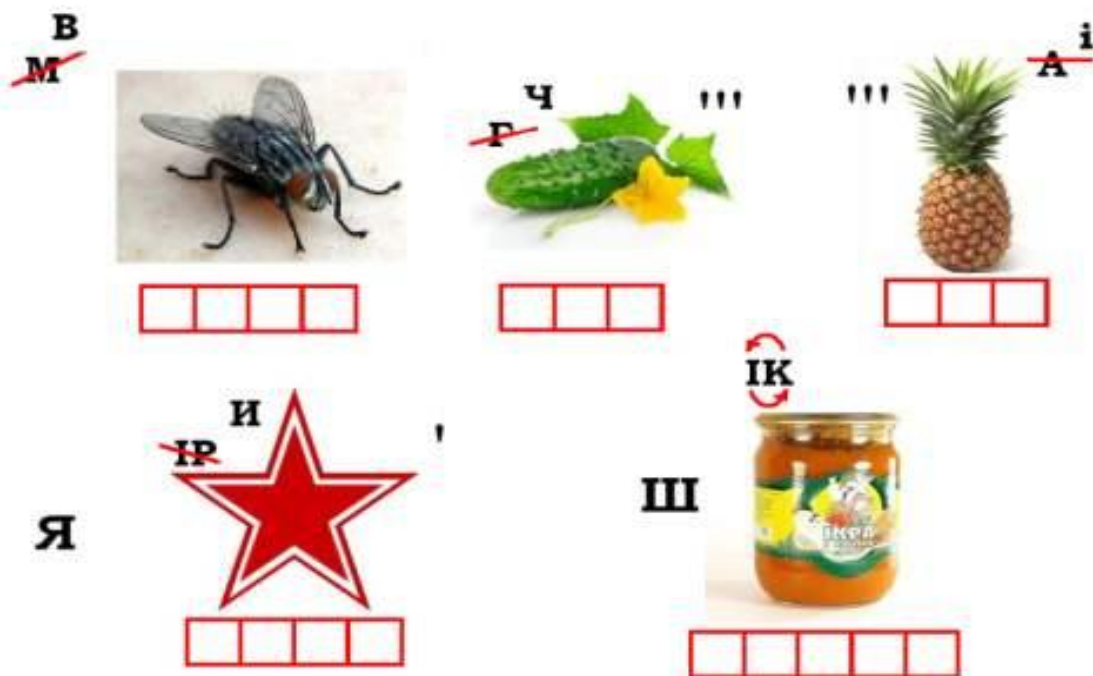

Рис.2.2. Завдання до конкурсу III

Зашифровані слова: вуха, очі, ніс, язик, шкіра.

IV. Конкурс "Капітанський":

1. Як людина використовує комп'ютер для роботи з інформацією? (Текстовий редактор для набору тексту, графічний редактор для малювання, перегляд інформації в Інтернеті, запис голосу, сканування, зберігання на дисках та флеш-пам'яті).
2. У яку пам'ять комп'ютера зберігається інформація? (Оперативна пам'ять).
3. Як людина зберігає інформацію без комп'ютера? (Записує в ручних зошитах, блокнотах, фотографує, записує на плівку або диск за допомогою фотоапарату чи мобільного телефону).
4. Як людина зберігає інформацію за допомогою комп'ютера? (Записує на диски, флеш-пам'ять).
5. Як називається зовнішня пам'ять ПК? (Зовнішня пам'ять).
6. Чому не можна зберігати інформацію в оперативній пам'яті? (Інформація пропадає при вимкненні комп'ютера).

7. Як людина обробляє інформацію без ПК? (Сортує, розв'язує завдання, кодує інформацію за допомогою ребусів, складає вірші, твори).

8. Як людина обробляє інформацію з комп'ютером? (Розв'язує електронні кросворди, редагує текст, міняє графічні зображення).

V. Конкурс "Розв'яжи задачу":

1. На початку на обох островах було різна кількість чайок. Після того, як 15 чайок відлетіли в море з одного острова, а 12 перелетіли на інший, на обох островах стало однакова кількість чайок. Скільки чайок було спочатку на кожному острові?

Скільки чайок було спочатку на кожному острові? (20 і 59 чайок).

2. Троє клоунів, Веселий, Сумний і Рудий, живуть у квартирах з номерами 1, 2 і 3. Сумний клоун не живе у квартирах з номерами 1 та 2. Крім того, Веселий клоун не проживає у квартирі з номером 1. Де живе кожен клоун?

У якій квартирі живе кожен клоун? (Румунія - 1, Угорщина - 2, Німеччина - 3).

3. Розташуйте 14 камінців навколо квітника так, щоб кожна сторона мала однакову кількість каменів (варіанти на вибір).

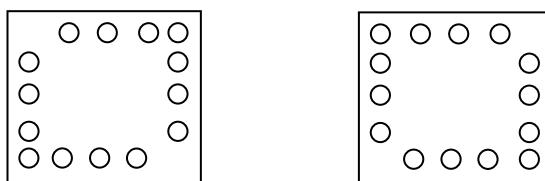

Рис.2.4. Завдання до конкурсу V

VI. Конкурс "Закодоване слово":

Прочитайте закодоване стрілками слово, яке починається з літери М.(
Закодоване слово: *математика*)

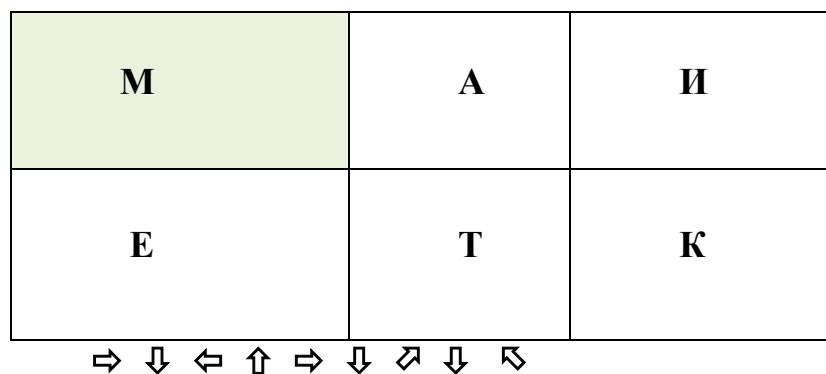

Рис.2.5. Завдання до конкурсу VI

VII конкурс «Міміка»:

- Один із найдавніших способів передачі інформації - міміка - розуміють люди всього світу. Розгляньте смайлики та визначте, яка міміка фігур передає вказані емоції:

1. 😊 2. 😞 3. 😞 4. 😄 5. 😞 6. 😄 7. 😡 8. 😊 9. 😄 10. 😞 11. 😄 12. 😊

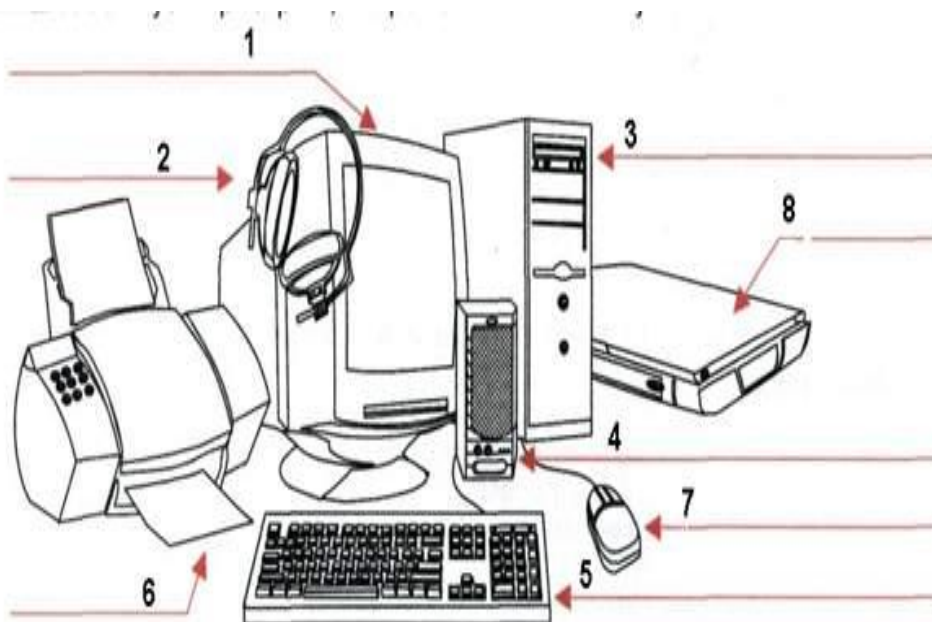
VIII конкурс «Вгадай пристрій?»:

Рис.2.6. Завдання до конкурсу VIII

Команди називають та визначають клас пристроїв:

1. Монітор

2. Навушники
3. Системний блок
4. Колонки
5. Клавіатура
6. Принтер
7. Миша
8. Сканер

(Відповідь: - Виведення: 1 - монітор, 4 - колонки. - Введення: 2 - навушники, 5 - клавіатура, 7 - миша, 8 - сканер. - Обробка: 3 - системний блок, 6 - принтер).

• *Круглий стіл до Дня безпечного Інтернету*
«Як вберегти особисті дані, користуючись Інтернетом?»

Мета заходу полягає в розширенні та уточненні знань про Інтернет, формуванні усвідомлення серед дітей щодо його потенційних ризиків та засобів безпеки, вивченні правил безпечного користування мережею, а також розвитку навичок співпраці, аналізу та висновків. Основні етапи заходу включають актуалізацію опорних знань, інтерактивні ігри, бесіду, фізкультурні вправи та завершуються підведенням підсумків.

В уводній частині відбувається актуалізація знань дітей про Інтернет, де вони розглядають його призначення та переваги. За допомогою інтерактивної гри "Інтернет" діти формують асоціативний куц, розширюючи свій словниковий запас.

Основна частина включає гру "Безпечно - небезпечно", де діти оцінюють, яка інформація є безпечною для розміщення в Інтернеті, та взаємодіють з відповідними вправами, що акцентують на правилах безпеки та обмеженні небезпечних дій.

Фізкультурна гра "Подорож безпечною Мережею" допомагає дітям усвідомити, які дії можуть бути небезпечними в Інтернеті, а які – безпечними.

Гра "Like/Dislike" заохочує дітей долучати фотографії або інформацію в Інтернет, оцінюючи, чи є це безпечним чином.

Вправа "Листи" дозволяє дітям аналізувати надіслані листи і визначати, чи є вони безпечними. У заключній частині формулюються 10 золотих правил безпеки в Інтернеті.

Підсумкова частина підкреслює важливість уважного та безпечного користування Інтернетом, а також закликає дітей передавати свої знання іншим.

Мета даного заходу полягає в розширенні та уточненні знань про Інтернет, свідомому усвідомленні дітьми його потенційних ризиків та безпеки, вивченні правил безпечного користування мережею, а також у формуванні життєвої та інформаційної компетентності, розвитку навичок співпраці, аналізу та уміння робити висновки. Заход також націлений на виховання розумного користувача мережі, вивчення позитивних та негативних наслідків використання Інтернету, а також сприяння обізнаності учнів з потенційними небезпеками в Інтернеті та шляхами їх уникнення, стимулювання дітей поширювати отриману інформацію у своєму оточенні.

Хід заходу

I. Вступна частина

1. Актуалізація опорних знань.

– Добрий день, діти. Щорічно у світі відзначається День безпечного Інтернету, і сьогодні ми зібралися для розширення і поглиблення знань про Інтернет та розуміння того, як зробити його використання безпечнішим.

– Ви всі неодноразово чули слово «Інтернет». Хто може пояснити його значення? (Відповіді дітей). Інтернет — це всесвітня система взаємопов'язаних комп'ютерних мереж.

– Для чого створений Інтернет? (для зручності спілкування, отримання нових знань, перегляду фільмів, здобуття будь-якої інформації)

– Хто користується мережею? З якою метою? Які переваги її використання?

2. Інтерактивна гра «Інтернет». Створення асоціативного куша.

– Перед вами слово ІНТЕРНЕТ. Назвіть асоціації, що починаються на кожну букву цього слова. І – інтерес, інновація, інформація, інтелект. Н – новизна, небезпека, незалежність, негатив. Т – творчість, труднощі. Е – енергія, ентузіазм, емоції. Р – розум, раціональність, розвиток. Н – навчання, наполегливість, неправда, необережність. Е – ерудованість, ефективність. Т – технологія, тривога.

3. Бесіда з опорою на досвід дітей.

– Ви вказали переваги мережі: доступність, швидкість, зручність у пошуку будь-якої інформації. Інтернет дає можливість робити покупки та оплачувати послуги, а для багатьох людей це є засобом заробітку. У цілому Інтернет відображає сучасне суспільство та його світосприйняття.

– А які сайти вам відомі? На які сайти часто заходять ваші батьки?

– Чи всі сайти є корисними та безпечними?

– А в який момент Інтернет може стати небезпечним?

II. Основна частина

1. Гра «Безпечно - небезпечно».

– Для кращого розуміння безпечності в Інтернеті давайте візьмемо участь у грі «Безпечно-небезпечно». Представте собі, що дівчинка Аня має намір знайомитися з новими друзями і вирішила це зробити на сайті знайомств. Вона написала привітання. Що ви думаєте про її повідомлення? Як ви порадите Ані правильно представити себе в Інтернеті? Чи обрала дівчинка безпечний шлях для знайомства?

Привіт, мене звати Інна.

Моє повне ім'я Зозуля Інна Артемівна.

Мені 8 років.

У мене карі очі.

Моя адреса: вул. Молодіжна, 12, м. Богуслав.

Я захоплююсь малюванням, бальними танцями.

У мене є собака Барні.

- Я дуже люблю собак.
- Мій тато працює менеджером банку. Він отримує 14000 грн щомісяця.
- Щоліта ми з батьками їздимо відпочивати у Одесу.
- У нас є білий «Мерседес».
- Мій номер телефону (066)159 46 22.
- Щодня тато забирає мене зі школи о 14 год.

2. Гра "Like/Dislike" <https://learningapps.org/view23697033>

– Впевнена, що ви розумієте, яку інформацію можна та не можна ділитися в Інтернеті. Так що давайте випробуємо гру "Like/Dislike". Просто перетягніть до лайку, якщо ви погоджуєтесь, або до дизлайку, якщо ні.

– Відмінно! Тримайтеся цих правил і надалі!

3. Фізкульт-гра «Подорож безпечною Мережею»

– Тепер перейдемо до фізкульт-гри «Подорож безпечною Мережею». Я буду читати повідомлення, і якщо вони є небезпечними, ви робите присідання, а якщо безпечними – ви стаєте.

Повідомлення «небезпека»:

- Я отримав листа з невідомою адресою, і при відкриванні виявив вірус.
- Я познайомився з новою людиною в Інтернеті і не повідомив батьків.
- Я скористався Інтернетом без дозволу батьків.
- Я завантажив у Мережу неправдиву інформацію.
- Я виклав свою адресу в Мережу.
- Я розмістив фотографії своїх друзів в Мережі без їхнього дозволу.
- Я використовую заборонені для дітей сайти.
- Я веду непристойні розмови в Мережі Інтернет.

Повідомлення «безпека»:

- Я тримаю свій пароль в таємниці.
- Я не розголошую особисту інформацію мене та моїх батьків в Мережі.

- Я маю сумніви щодо інформації віртуальних знайомих.
- Я обмежую час, який проводжу в Інтернеті.
- Я сповіщаю своїх батьків, якщо віртуальний знайомий пропонує мені побачення.

• Перед тим як користуватися Інтернетом, я завжди запитую дозвіл від батьків.

- Я не відкриваю листи від незнайомих.
- Я не надсилаю свої фотографії невідомим особам.

– Молодці! Ви прекрасно впоралися з цим завданням!

4. Вправа «Листи»

– Тепер перейдемо до вправи «Листи». Послухайте листи, які були надіслані, і розкажіть, як ви б відповіли на них. Поясніть вашу відповідь.

Лист 1. Привіт, мене звали Сашко, мені 15 років, я живу в Києві. Шукаю друзів для листування. Мої хобі – комп'ютерні ігри, читання книг, та перегляд телевізора. Мрію подорожувати та побувати в Лондоні...

Лист 2. Привіт, мене звали С. Мені 30 років, я живу в США. Я маю свою фірму і великий будинок. Планую відвідати Україну. Можливо, ми зможемо зустрітися? Надішліть мені своє фото та адресу.

Лист 3. Всім привіт! Наша організація збирає кошти для потерпілих від повені. Ми надаємо їм їжу та теплі речі. Будьте добрі пожертвувати нашій організації. Дякуємо вам за підтримку.

– Виправно! Важливо завжди аналізувати інформацію, яку ми отримуємо! І якщо ви відчуваєте небезпеку, обов'язково повідомте своїх батьків.

III. Підсумки

– Діти, із появою Інтернету прийшли нові технології, які потребують нових знань. Як каже народна мудрість, "Вік живи – вік учись". Сьогодні ми успішно працювали та засвоїли важливі уроки про те, як вести себе в мережі Інтернет безпечно. Нагадую вам, будьте уважними та дотримуйтеся правил

безпечної роботи в Інтернеті. Не забувайте передавати свої знання іншим!
Дякую за вашу активність, до нових зустрічей!

- **Методика "Цифрова Грамотність та Інтернет-Етика"**

Мета уроку: Розвивати цифрову грамотність, виховувати в учнів етичне та відповідальне ставлення до використання інтернет-ресурсів.

Етапи методики:

1. Вступ:

- Запитання: "Які переваги та недоліки використання Інтернету ви можете виділити?"

- Презентація цікавих фактів та статистики про використання Інтернету в сучасному світі.

2. Актуалізація знань:

- Гра "Що Я Знаю?": Учні діляться своїми знаннями про безпеку в інтернеті та цифрову грамотність.

- Розгляд архетипічних ситуацій і формування правил поведінки в мережі.

3. Основна частина:

- Взаємодія та Групова Робота:

- Учні працюють в групах, де вирішують завдання, пов'язані з визначенням небезпечних дій в Інтернеті та розробкою стратегій їх запобігання.

- Обговорення учнівських пропозицій та спільне створення "Кодексу Інтернет-Поведінки".

4. Виховна Робота:

- Дискусія: "Кіберетика та Відповідальність": Обговорення важливості етичної поведінки в мережі та виявлення можливих наслідків невідповідального користування.

- Створення Проекту "Безпечна Інтернет-Школа": Учні об'єднують знання для створення проекту, що пропонує конкретні заходи для підвищення кібербезпеки в школі.

5. Фінал:

- Публічне Обговорення Проектів:

- Кожна група презентує свій проект, демонструючи креативні та реалістичні рішення для покращення цифрової безпеки в школі.

- Заключні слова та нагадування ключових аспектів безпечного користування Інтернетом.

Методичні Рекомендації:

- Забезпечте учасникам можливість висловити власні думки та ділитися досвідом.

- Підкресліть важливість колективної відповідальності за кібербезпеку.

- Стимулюйте творчий підхід та самостійний аналіз.

• **Методика "Інтернет та Креативність: Перспективи та Виклики"**

Мета:

- Розкрити можливості та виклики творчого використання Інтернету.

- Заохочувати розвиток креативних навичок та самовираження в онлайн-середовищі.

- Сприяти розумінню етичних аспектів творчості в мережі та збалансованому використанню ресурсів.

Етапи проведення:

1. Вступна лекція "Інтернет як Майданчик Творчості":

- Розгляд можливостей для творчого самовираження та творчого спілкування в Інтернеті.

2. Інтерактивна дискусія "Мережеві Творчі Платформи":

- Обговорення популярних ресурсів для розвитку та демонстрації творчих навичок.

3. Творча Майстерня "Створи Свій Онлайн-Проект":

- Учні розробляють та презентують ідеї свого власного онлайн-проекту: від відеоблогу до мережевого художнього профілю.

4. Креативна Лабораторія "Ділімся Ідеями":

- Учні обмінюються ідеями, отримують конструктивний фідбек та надають поради один одному.

5. Рольова Гра "Творчий Спільник":

- Учні втілюються в ролі віртуальних "творчих спільників", допомагаючи один одному в розвитку ідей.

6. Дебати "Творчість та Інтернет: Баланс":

- Обговорення етичних аспектів творчості в мережі та необхідності зберігання балансу.

7. Театралізована Подія "Креативна Виставка Онлайн":

- Представлення та оцінка творчих проектів у форматі виставки з активною участю учнів.

8. Дискусія "Мистецтво та Інтернет: Історії Успіху":

- Аналіз кейсів успішних митців, що використовують Інтернет для популяризації своєї творчості.

9. Підсумкова Дискусія "Як Творчість Змінює Інтернет":

- Закріплення вражень від уроку та обговорення взаємодії творчості та Інтернету.

• *Захід "Просторами Інтернету"*

Мета: Організація виховного заходу "Просторами Інтернету" полягає у повторенні, закріпленні та узагальненні основного матеріалу в нестандартній формі, перевірці якості та міцності засвоєння теми, активізації розумової діяльності учнів, розширенні зв'язків з іншими предметами, розвитку стійкого

інтересу до інформатики, формуванні комунікаційної компетенції та вихованні цінних рис особистості, таких як повага до суперника, стійкість, воля до перемоги і спритність. Обладнання для заходу включає ПК, картки з завданнями для команд, бланки для журі та грамоти.

Хід заходу

I. Організаційний етап:

На початку заходу ведучий вітає учасників і представляє концепцію вікторини. Перед початком змагань, він роз'яснює правила гри та закликає учасників дотримуватися визначених правил. Заходження команд, визначення капітанів та назв команд є обов'язковою частиною організаційного етапу.

II. Проведення заходу:

Конкурс 1 "Черга":

Учасники витягають номер черги з коробки, що містить "хвостики комп'ютерних мишок"

Конкурс 2 "Відгадай показане":

Учитель підготовлює електронну презентацію із зображенням 5 картинок для кожної команди. Член команди обирається для пояснення картинок, називати предмети заборонено, використовуючи слова-підказки. Команда має відгадати, що зображено на слайді за визначений час.

Таким чином, заходи включають в себе інтерактивні конкурси, спрямовані на активну участь учнів, закріплення знань та розвиток комунікаційних навичок.

Конкурс 3 "Те, що в програмістів відомі прислів'я"

Кожна правильна відповідь оцінюється 1 балом.

У цьому конкурсі вам пропонуються версії відомих прислів'їв та приказок, перетворені в мову програмістів. Ваше завдання - пригадати оригінальне звучання кожного з них. Коли ведучий оголошує версію, команди повинні підняти сигнальні картки, якщо вони знають відповідь.

Приклади:

- Оригінал: "Книга - кращий друг."

Програмістичний варіант: "Комп'ютер - кращий друг."

- Оригінал: "Не смійся над старими, і сам будеш стар."

Програмістичний варіант: "Не смійся над старими комп'ютерами, і твій старий."

Таким чином, учасники мають визначити, які прислів'я відображені в програмістській мові.

Перефразовано:

Конкурс 4 "Переставляй і вигравай"

Кожне вірне слово чи словосполучення оцінюється 1 балом.

У цьому конкурсі вам пропонується вирішувати головоломки, де необхідно переставляти літери у словах. Ваше завдання - визначити правильні поняття чи словосполучення, утворені цим переставленням.

Таблиця 2.1

Завдання до конкурсу 4

Авторське право	екротвсаь аворп
Мережева папка	жеремаве пкапа
Інтернет	ретенінт
Браузер	реразуб
Адреса	едарса
Гіперпосилання	яналинсореппіп
Всесвітня павутина	свінятесв ватапуни
Сервер	реверс
Клієнт	тлінек
Інтернет-словник	етнретні-икивнолс
Закладка	далкакза
Безпечний Інтернет	етнретні чнійепзбез

Конкурс 5 "Розкрий та Виграй".

Кожній команді видаються аркуші із певною кількістю термінів, пов'язаних із темою "Всесвітня павутина". Завдання полягає в тому, щоб відгадати якнайбільше слів, які приховані у кросворді. Слова можуть розташовуватися як по горизонталі, так і по вертикалі, а також у вигляді змійки. За кожне правильно відгадане слово команда отримує 1 бал, а за швидкість - додатковий бал. Команди відповідають по черзі, уникаючи повторень слів. (ІНТЕРНЕТ, ПАРОЛЬ, СЕРВІСИ, САЙТ, ВІДЕО, МУЗИКА, СПАМ, ХАКЕР, КОРИСТУВАЧ, ДОСТУП, СЕРВЕР, ФАЙЛ, ПОРТАЛ, ФОРУМ, БЛОГ, ПУБЛІКАЦІЯ, ПАПКА, ДОДАТОК, ДОМЕН, РЕСУРС, ФАКС)

Б	А	Ф	А	Й	Л	Ф	А	К	С
Л	М	О	Д	О	Д	А	Т	О	К
О	К	Р	І	С	Т	У	П	К	А
Г	О	У	Н	П	А	М	О	М	Н
П	Р	М	Т	Е	Р	О	Р	Т	А
Р	И	С	Т	В	Н	Л	П	Щ	Л
Д	С	О	Д	Х	Е	Ь	У	П	Ш
О	Т	С	Т	А	Т	І	Б	А	Я
М	У	З	И	К	Е	Р	Л	П	У
Е	В	Н	С	А	Й	Т	І	К	А
Н	А	С	Е	Р	В	Е	Р	Е	Ц
Ф	И	Ц	Р	В	І	Д	Е	О	І
Р	Е	С	У	Р	С	И	Ч	З	Я

Рис.2.7. Завдання до 5 конкурсу

Конкурс 6 від сайту "На Урок" на тему "Безпечний Інтернет":

У другий вівторок лютого щороку відзначається Всесвітній День Безпечного Інтернету. Ми запрошуємо вас приєднатися до конкурсу від сайту "На Урок". Учасники пройдуть тестування, використовуючи вказані адреси та паролі.

III. Підведення підсумків:

Підрахунок балів для кожної команди, визначення переможців та нагородження їх.

ВИСНОВКИ

Виховна робота в школі є необхідною та невід'ємною складовою навчального процесу. Вона визначається системою заходів, спрямованих на формування всебічно розвиненої особистості учня. Система виховної роботи включає в себе різноманітні аспекти, такі як соціальна адаптація, формування цінностей та моральних принципів, розвиток творчих здібностей та самопізнання.

Структура виховної роботи має враховувати індивідуальні особливості учнів, їхні інтереси, а також сприяти підтримці позитивного мікросередовища в школі. Важливою частиною цієї структури є взаємодія між педагогами, батьками та учнями, спрямована на спільні зусилля з розвитку особистості кожного учасника навчального процесу.

Форми виховної роботи в школі різноманітні та охоплюють різні аспекти особистісного розвитку. Серед них - участь учнів у гуртках, олімпіадах, спортивних змаганнях, театральних виставах та інших заходах. Особливу увагу слід приділяти інтеграції виховної роботи з навчальним процесом, щоб забезпечити цілісний розвиток особистості учня.

Виховна робота на уроках інформатики виступає важливим компонентом, спрямованим на розвиток критичного мислення, творчих здібностей та відповідального використання інформаційних технологій. Педагог повинен створювати ситуації, де учні можуть вирішувати етичні та соціальні проблеми, пов'язані з використанням комп'ютерних ресурсів.

На уроках інформатики можна ефективно використовувати елементи виховної роботи, такі як обговорення етичних питань у сфері інформаційних технологій, розвиток командної роботи під час проектної діяльності, а також підвищення інформаційної грамотності для усвідомленого використання інтернет-ресурсів.

Методи виховної роботи на уроках інформатики мають на меті не лише передачу знань про інформаційні технології, але й формування в учнів

відповідального та етичного ставлення до їх використання. Ось кілька методів, які можна використовувати для досягнення цієї мети:

1. Дискусії та обговорення:

- Проведення дискусій з питань етики використання інформаційних технологій.

- Організація обговорень щодо впливу інтернету на сучасне суспільство.

2. Проектна діяльність:

- Запровадження проектів, спрямованих на розвиток компетенцій у сфері цифрової безпеки та інформаційної грамотності.

- Створення проектів, які включають в себе аспекти віртуальної комунікації та співпраці в мережі.

3. Рольові ігри:

- Використання рольових ігор для моделювання ситуацій в інтернеті та розвитку навичок взаємодії в мережі.

- Сценарії, які дозволяють учням уявити себе в ролі етичних або безпечних користувачів.

4. Казкові методи:

- Використання казок або алегорій для розкриття понять цифрової етики та безпеки.

- Створення казкових персонажів, які вчать учнів правилам відповідального використання технологій.

5. Групові проекти:

- Організація групових проектів, які включають елементи співпраці та взаємодії для вирішення етичних завдань.

- Заохочення обміну думками та досвідом між учнями в рамках групових завдань.

6. Кейс-метод:

- Розгляд практичних кейсів з реального життя, пов'язаних із сферою інформаційних технологій.

- Аналіз і обговорення можливих варіантів вирішення етичних або безпекових проблем.

Ці методи сприяють формуванню в учнів критичного мислення, етичного розуміння та відповідального ставлення до використання інформаційних технологій.

Таким чином, виховна робота є необхідною частиною навчального процесу, спрямованою на всебічний розвиток особистості учнів. Її ефективність забезпечується інтеграцією виховних заходів у різні сфери шкільного життя, а також практичним використанням їх на уроках інформатики для формування відповідальних та компетентних користувачів інформаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрошук І.В., Андрошук І.П. Методика виховної роботи: навчальний посібник/ І.В.Андрошук, І.П.Андрошук.-Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014.-320 с.
2. Бондаровська В. М. Діти та нові інформаційні технології: позитивні та негативні наслідки нової культури людського життя // Інформатика та комп'ютерно-орієнтовані технології навчання: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції. - К. : Педагогічна думка, 2001. - С. 11.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. / Н. П. Волкова. - Вид. 4-те, стер. - Київ: Академвидав, 2012. - 615 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997. - 374 с.
5. Дубровіна І. В. Активізація творчої діяльності школяра як всебічний розвиток особистості школяра / І. В. Дубровіна // Здобутки, проблеми та перспективи педагогічної науки та практики в умовах інноваційної перебудови української національної освіти : тези доп. 4-ї Всеукр. конф. (Умань, 15 квіт. 2011 р.) / [ред. кол. : О. В. Дудник та ін.]. – Умань : Візаві, 2011. – С. 20–24.
6. Іваниця Г.А. Добродій. Комплексна виховна система школи першого ступеня: посібник для вчителя/ Г.А.Іваниця.- Вінниця: ТОВ Віндрук, 2013.-206 с.
7. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник / І. В. Зайченко. - 3-тє видання, перероблене та доповнене - Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. - 608 с.
8. Кондрашова Л. В., Лаврентьєва О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьєва, Н. І. Зеленкова. - Кривий Ріг: КДПУ, 2008 - 187 с.

9. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. - Вид. 2-е, стер. - Київ: Знання, 2011. - 486 с.
10. Лапінський В. В. Виховання національної самосвідомості на уроках інформатики. Система виховання національної самосвідомості учнів загальноосвітньої школи. - К.: НПУ, 1999. - С. 91-99.
11. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання. Навчальний посібник. - Харків, 2002. - С. 335-343.
12. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / Бакка Т., Гольщяпова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелещенко Т., Шкрєбець О. / За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. - К.: ЦВП, АУП, 2017. - 197 с.
13. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб. - Київ: Саміт-книга, 2007. - 656 с.
14. Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://nus.org.ua/>
15. Нова українська школа: poradnik для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. - К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. - 206 с.
16. Основи дидактики: навч. посіб. / В. М. Чайка. - К.: Академвидав, 2011.- 240 с.
17. Підласий І. П. Як стати компетентним педагогом? Частина I, II, III. - Харків: «Основа», 2019. - 128 с.
18. Полька Н. С. Гігієнічні принципи збереження здоров'я молодших школярів при систематичному навчанні на персональних комп'ютерах // Інформатика та комп'ютерно-орієнтовані технології навчання: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції. - К.: Педагогічна думка, 2001. - С. 16.
19. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. - К.: Генеза, 2002. - 368 с.
20. Садкіна В. І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю.

21. Сергієнкова О. П. Психологічна характеристика видів навчання/О. П. Сергієнкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/13520612/psihologiya/psihologichna_harakteristika_vidiv_navchannya
22. Харків : Вид. група «Основа», 2018. 144 с. (Серія «Нові формати освіти»).
23. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула. - Вид. третє, перероб. і допов. - Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2013. - 230 с.
24. Щербань П.М. Національне спрямування навчально - виховного процесу закладів освіти / П.М.Щербань // Рідна школа. – 2000. – №3. – С. 10–13.
25. Шарошкіна Н.Г. Виховна діяльність майбутнього педагога на основі культурологічного підходу. – К.,2016. – 84 с
26. Шпак О. Т. Теорія та практика підготовки педагогічних кадрів до економічного виховання школярів у системі безперервної освіти: автореф. дис... доктора пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2001.
27. Ярощук Л. Г. Методика виховної роботи: навч.-метод. комплекс / Лілія Григорівна Ярощук. - К.: Видавничий дім «Слово», 2012. - 315 с.